

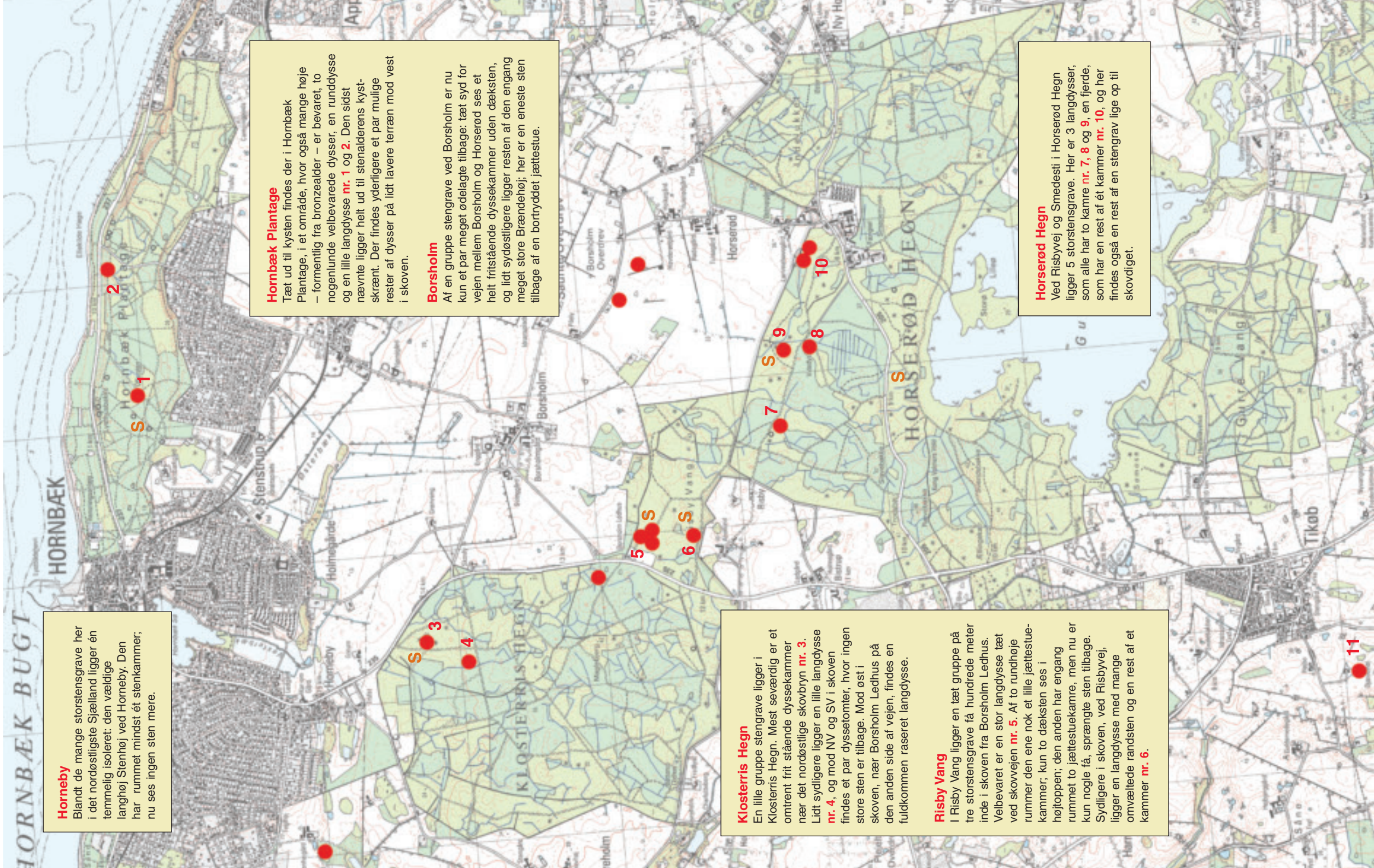
Helsingør Kommunes Museer Tlf. 49 28 18 00
Hestemøllestræde 1 Fax: 49 28 18 01
3000 Helsingør Mail: museerne@helsingor.dk

Skov- og Naturstyrelsen Tlf. 49 70 90 90
Kronborg Statsskovdistrikt Fax: 49 70 90 82
Bøssemagergade 81 Mail: d10@sns.dk
3150 Hellebæk www.skovognatur.dk/
kronborg

Skov- og Naturstyrelsen
der hører under Miljøministeriet, forvalter arealer
over hele landet, og driften heraf tilgodeser både
friluftsmål, produktionshensyn og beskyttelse af
natur og kulturværdier.
Besøg os på www.skovognatur.dk

Grafisk tilrettelæggelse: Page Leroy-Cruce Illustration: Helsingør Bymuseum samt Jørgen Ebbensen og Torben Bill-Jessen Ide og tekst: Kristian Lyng/Lone Hvass Tryk: Scanprint Oplag: 3.000 Udgivet: 2005

Horneby
Blandt de mange storstensgrave her
i det nordøstligste Sjælland ligger én
temmelig isoleret: den vældige
langhøj Stenhøj ved Horneby. Den
har rummet mindst ét stenkammer;
nu ses ingen sten mere.

Hornbæk Plantage
Tæt ud til kysten findes der i Hornbæk
Plantage, i et område, hvor også mange høje
– formentlig fra bronzealder – er bevaret, to
nogenlunde velbevarede dysser, en runddysse
og en lille langdysse **nr. 1** og **2**. Den sidst
nævnte ligger helt ud til stenaltidens kyst-
skrænt. Der findes yderligere et par mulige
rester af dysser på lidt lavere terræn mod vest
i skoven.

Borsholm
Af en gruppe stengrave ved Borsholm er nu
kun et par meget ødelagte tilbage: tæt syd for
vejen mellem Borsholm og Horserød ses et
helt fritstående dyssekammer uden dæksten,
og lidt sydøstligere ligger resten af den engang
meget store Brændehøj; her er en eneste sten
tilbage af en bortryddet jættestue.

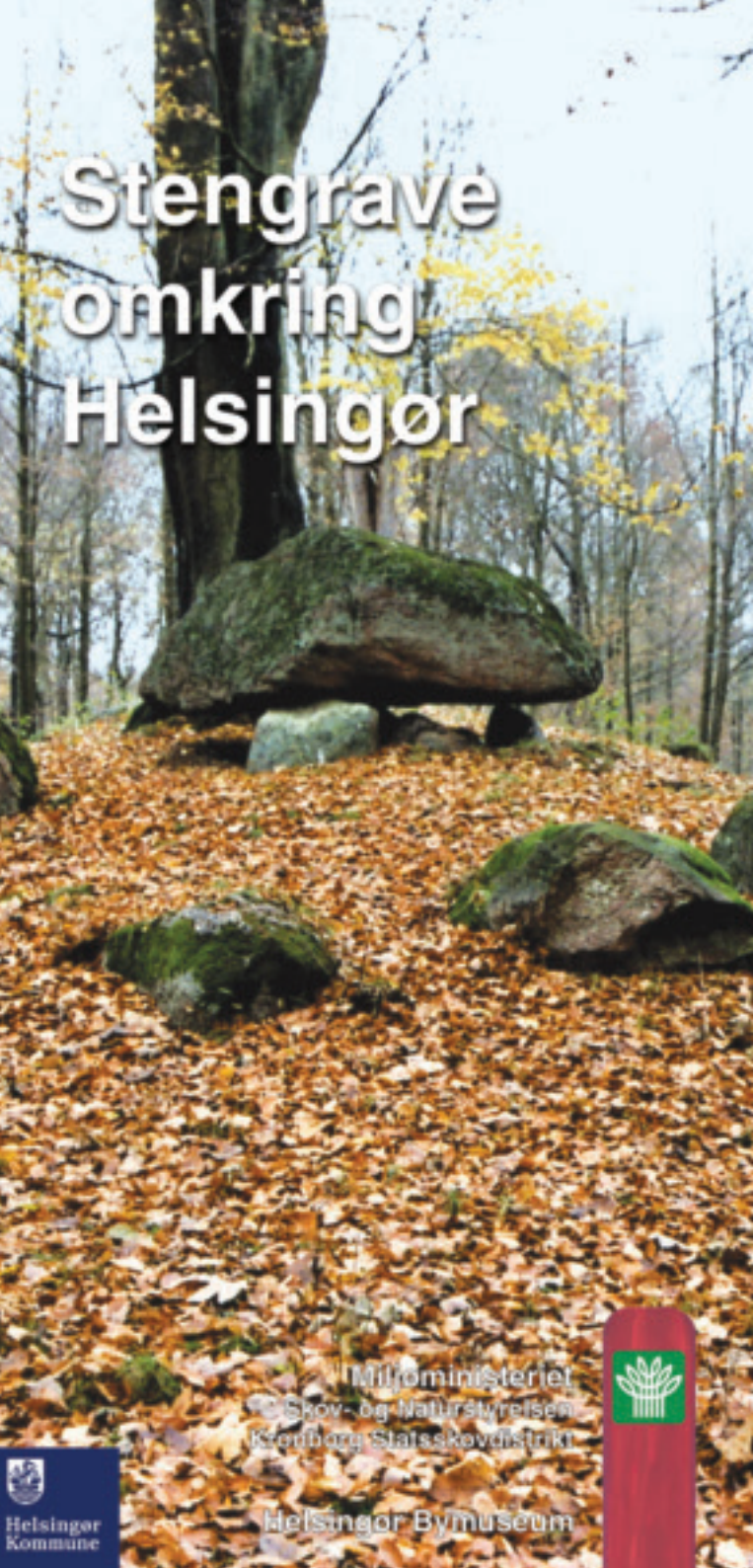
Klosterris Hegn
En lille gruppe stengrave ligger i
Klosterris Hegn. Mest seværdig er et
omtrent frit stående dyssekammer
nær det nordøstlige skovbryn **nr. 3**.
Lidt sydligere ligger en lille langdysse
nr. 4, og mod NV og SV i skoven
findes et par dyssetomter, hvor ingen
store sten er tilbage. Mod øst i
skoven, nær Borsholm Ledhus på
den anden side af vejen, findes en
fuldkommen raseret langdysse.

Risby Vang
I Risby Vang ligger en tæt gruppe på
tre storstensgrave få hundrede meter
inde i skoven fra Borsholm Ledhus.
Velbevaret er en stor langdysse tæt
ved skovvejen **nr. 5**. Af to rundhøje
rummer den ene nok et lille jættestue-
kammer; kun to dæksten ses i
højtoppen; den anden har engang
rummet to jættestuekamre, men nu er
kun nogle få, sprængte sten tilbage.
Sydligere i skoven, ved Risbyvej,
ligger en langdysse med mange
omvæltede randsten og en rest af et
kammer **nr. 6**.

Horserød Hegn
Ved Risbyvej og Smedesti i Horserød Hegn
ligger 5 storstensgrave. Her er 3 langdysser,
som alle har to kamre **nr. 7, 8** og **9**, en fjerde,
som har en rest af ét kammer **nr. 10**, og her
findes også en rest af en stengrav lige op til
skovdiget.

Tikøb
På åben mark ud til et bakkehæld lidt
sydvest for Tikøb ligger områdets
bedst bevarede jættestue, Djævelhøj
nr. 11. Ingen andre stengrave er
bevaret næved, men en flintplet er
fundet, som nok er det sidste spor af
en bortryddet stengrav, og i en
beskrivelse (af Tikøbs præst, Rasmus
Garbøe) fra midten af 1700-årene tales
der om flere dysser tæt ved byen.

Nyrup
For sig selv ligger også
et meget velbevaret
dyssekammer lige op til
Kongevejen i Nyrup. Det
har engang været
omgivet af en høj, men
står nu frit **nr. 12**.

Stengrave omkring Helsingør

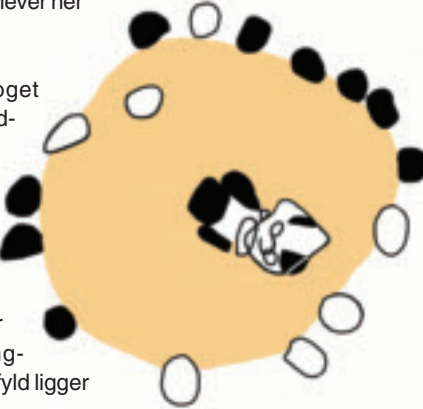

Hornbæk Plantage

1. Den lille runddysse kaldes *Offerstenen*; anlægget er temmelig forstyrret, men kammeret er nogenlunde intakt.

Man har i ældre tid ment, at dysserne var hedenske altre og offersteder, og den forestilling lever her videre i navnet.

Dyssens jordhøj er noget udfladet. Der er 16 randsten bevaret, hvoraf dog 6 eller 7 er udskredne. Kammeret består af 3 store bæresten. Foran kammerets sidesten står to lave sidesten til en gang; dækstenen er skredet ned over gangpartiet. I kammerets jordfyld ligger knust, brændt flint.

2. Lige oven for kystskrænten ligger en lille langdysse med en velbevaret jordhøj, med tætstillede randsten og en dæksten synlig i toppen af jordhøjen.

Dyssen har længderetning Ø–V. Selve gravkammeret ligger helt skjult under den rundede dæksten.

Klosterris Hegn

3. Dyssekammeret hører nok oprindelig til en runddysse. Nu er der kun en afgravet højrest omkring kammeret og en enkelt stående og et par omvæltede randsten.

Kammeret har 5 bæresten, det er rektangulært eller nærmest femsidedet. I nordhjørnet ses en smule *tørmur*, dvs. en mur af tilhuggede

stenfliser i mellemrummet, og ved samme side af kammeret er en gangsten bevaret.

Dyssekammeret blev i 1906 udgravet og restaureret af Nationalmuseet, men der blev ikke gjort nogen fund. Der viste sig derimod at være to bundbrolægninger i kammeret; oven på den øverste lå et lag knust, brændt flint.

4. 150 m sydvest for runddyssen nr. 3 ligger en lille langdysse med en lav jordhøj, ca. 7 m lang og 6 m bred. Fire stående randsten er synlige og tre liggende. Omtrent midt for sydsiden ses, en meter inde i højmassen, en flad, kantstillet sten. Der ligger flere tørmursfliser i toppen af højen.

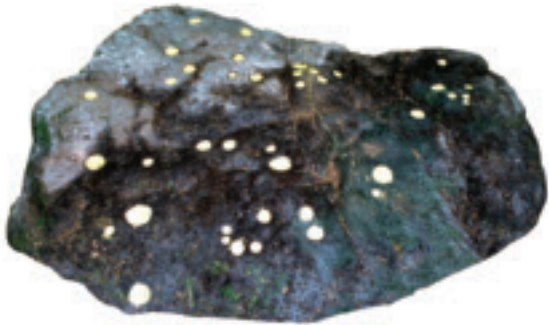
Risby vang

5. Den store langhøj i den vestlige ende af skoven (se forsiden) har en del store randsten og to kamre bevaret, Over det ene kammer ligger en stor dæksten, mens det andet kammer er meget ødelagt.

Dyssens længderetning er omtrent SØ–NV, og den er næsten 20 m lang, 6,50 m bred og 2 m høj; af de mange randsten er kun 7 eller 8 på deres oprindelige plads.

Kamrene ligger i hver sin ende af jordhøjen. Det store sydøstlige kammer har 4 af oprindelig 5 bæresten bevaret; det er åbent ud mod dyssens sydvestvendte langside. Kammerets grundplan er nærmest sekskantet.

Det stærkt ødelagte nordvestlige kammer er jordfyldt; det har tilsyneladende været femsidedet, forsynet med en kort gang; stykker af den sprængte dæksten ligger hen over det.

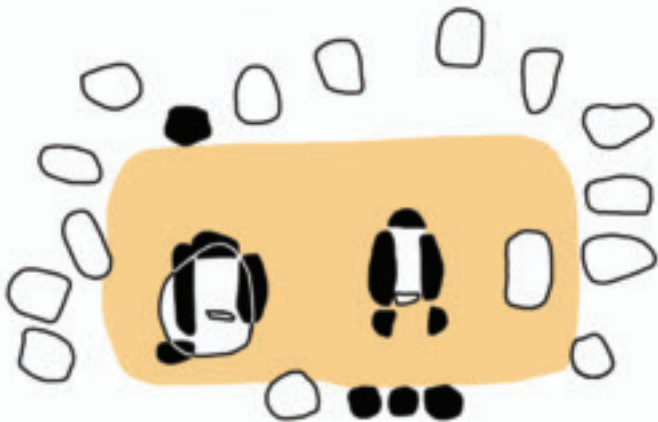
6. I et svagt kuperet terræn i sydsiden af skoven ligger en temmelig ødelagt langdysse. Jordhøjen er noget udskredet; der er en mængde omvæltede randsten og en rest af et kammer. Højen måler ca. 18 × 9 m og har længderetning omtrent SØ–NV. I sydøst ligger en stor, flad sten, som nok har været dæksten; i det nordvestlige hjørne ligger en flad sten, der afviger fra de øvrige granitsten, på dens plane overside findes 30–40 *skålgruber* og et parti er helt glatslebet. Af kammeret står kun én sidesten og en rest af en sprængt endesten; dertil to sidesten af en gang. Kammer og gang vender på tværs af jordhøjen.

Horserød Hegn

7. Den vestligst liggende dysse i skoven er en lille langdysse med to kamre. Jordhøjen og randstenskæden er stærkt forstyrrede, men kamrene er velbevarede, især det ene (mod SV), som har dæksten på plads.

Højen måler ca. 6,5 × 11 m med en længdeakse SV–NØ. 4 randsten står på deres oprindelige plads, mens yderligere 14 ligger omvæltede. Begge kamre vender på tværs af højen med åbning mod SØ. Det sydlige er dannet af 3 bæresten og en smal, lav tærskelsten; en kantet dæksten hviler over det kvadratiske kammer. En mindre gangsten står foran den sydlige bæresten. Det nordlige kammer har et mindre, rektangulært rum. Her er ligeledes tre bæresten og en tærskelsten og tillige to – ret små – gangsten. Dækstenen er væltet til nordsiden. Mod vest ligger en høj, som muligvis også kan indeholde et stenkammer.

8. *Videdysse* er en lille langdysse med to kamre, begge velbevarede med dæksten. Jordhøjen er noget hærget. Dens længderetning er omtrent NNV–SSØ. Af randstenskæden står kun 7 sten endnu på plads, medens 10 andre er omvæltede. Det sydlige kammer, som ligger på langs af højen, er firsidedet med lige høje bæresten. I bunden af kammeret ligger knust flint. Dækstenen er gledet halvt ned. Det nordlige kammer ligger på tværs af højen; det er rektangulært med tre bæresten og en tærskelsten i østenden. Dækstenen er en ret firkantet blok.

9. Lidt nordligere ligger endnu en langdysse (se nederst) med mange randsten og to kamre, det ene med dækstenen bevaret, men sprængt i to dele.

Dyssen måler 13 × 8 m, og længderetningen er N–S. Af de i alt 24 bevarede randsten ser 10 ud til at stå på deres oprindelige plads, resten er omvæltede eller presset ud af deres leje. Kamrene er begge rektangulære; det nordlige, som ligger på langs af højen, har 4 lige høje bæresten, det sydlige, som ligger på tværs, har 3 lige høje bæresten og en åben ende mod øst.

Nordkammerets sprængte dæksten ligger lidt ud til højens vestside, så kun et hjørne af den dækker kammeret.

10. En lille langdysse med en lav jordhøjning omsat med randsten ligger tæt ud til skovbrynet mod NØ. Højen måler ca. 6 × 10 m; 8 randsten er på plads og lige så mange ligger væltede og delvis sprængte. Højens længderetning er omtrent N–S. Nær nordenden ses toppen af en bæresten til et kammer, som har ligget på tværs af jordhøjen.

20 m mod øst findes resterne af endnu en storstensgrav, måske en jættestue der desværre er helt ødelagt. I et senere rejst stengærde findes et par af kammerets bæresten og der er endnu et par højkantstillede tørmursfliser imellem dem. Hovedparten af storstensgravens sten kan være sprængt og brugt til opførelsen af skovdiget. Enkelte sten synes at ligge i grusgraven.

Tikøb

11. På en mark ved Tikøb ligger *Djævelhøj* med to små jættestuer. Højen måler ca. 16,50 x 12,50 m og 2 m i højden. Kamrenes såvel som højens længdeakse er omtrent N–S.

Den nordlige jættestue er uden dæksten, men kammeret ser ganske velbevaret ud. Dog er alle tørmure – pånær en lille smule i gangen – faldet ud, og masser af jord fylder delvis kammeret. Det er rektangulært og måler ca. 3,30 × 1,80 m med en gang på 4 m; det er sat af 10 bæresten og gangen af 4 stenpar.

I den sydlige jættestue er kammeret skjult under tre dæksten, som ses i højtoppen, mens der over gangen kun er to dæksten, og nogle af gangens sidesten ses.

Adgang til Djævelhøj kræver ejerens tilladelse.

Nyrup

12. Lige op til Kongevejen i Nyrup findes et meget regelmæssigt dyssekammer, sat af 4 lige høje bæresten. Det rager ikke meget op, og her er ingen jordhøj; kammeret må være gravet noget ned i undergrunden. Dækstenen er toppet og dens underside er overordentlig plan. Kammeret er næsten helt jordfyldt; orienteringen er omtrent Ø–V.

Ved sin besigtigelse af dyssen for Nationalmuseet i 1884 erfarede arkæologen Vilhelm Boye, at dyssekammeret tidligere var omgivet af en høj, der i det væsentlige var opbygget af mindre sten: *“Da man sløifede Høien, kom Kong Frederik VII kjørende forbi; paa Kongens Anmodning blev Steenkisten bevaret.”*